

Deltaprogramma | Rivieren

Samenvatting

Plan van Aanpak

Deelprogramma Rivieren

In de afgelopen eeuwen hebben de rivieren steeds minder ruimte gekregen, omdat we ruimte nodig hadden voor wonen, werken en recreëren. Rivieren zijn bedijkt, dijken zijn weer verhoogd en verlegd. Door bevolkingsontwikkeling en economische groei is de waarde van het gewonnen land steeds verder toegenomen.

Hoe zorgen we dat ons riviereengebied ook in de toekomst veilig en aantrekkelijk blijft? Die vraag staat centraal. Binnen het Deelprogramma Rivieren werken rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samen met maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en kennisinstellingen aan het antwoord op die vraag.

Aanleiding

Wat is er aan de hand? Ongunstige verwachtingen over klimaatverandering maken ons land kwetsbaar. De hoeveelheid water die onze rivieren moeten afvoeren zal in de toekomst meer extremen laten zien. Meer water vergroot de kans op overstromingen. Minder water leidt tot tekorten. Een duurzame bescherming vraagt om tijdige actie. Kortom: wees de ramp voor!

Opdracht

Het Deelprogramma Rivieren richt zich primair op veiligheid tegen overstromingen op de lange termijn. Daarbij geldt dat het riviereengebied een aantrekkelijk gebied is, en moet blijven. Aantrekkelijk voor leven, wonen, werken, recreëren en investeren. De opdracht van het Deelprogramma Rivieren reikt tot het jaar 2100 en houdt rekening met maximale rivierafvoeren van 18.000 m³/s voor de Rijntakken (is nu 16.000 m³/s) en 4600 m³/s voor de Maas (is nu 3.800 m³/s). Daarnaast houdt het Deelprogramma rekening met stijging van de zeespiegel, stijging van het IJsselmeerpeil, verhoging van de veiligheidseisen en het al dan niet afsluiten van het Rijnmondgebied.

Het deelprogramma combineert deze veiligheidsopgave met opgaven vanuit onder meer natuur, waterkwaliteit, scheepvaart en grondstoffenwinning. Ook regionale gebiedsontwikkelingsprojecten krijgen een volwaardige plek.

Beschrijving gebied

Het Deelprogramma Rivieren richt zich op de grote rivieren in Nederland, dus op de Maas, en op de Rijn met al haar vertakkingen.

Bij de Rijn en al haar takken gaat het om Rijn, Bovenrijn, Waal, Nederrijn, Pannerdensch Kanaal, Lek, IJssel en het benedenriviereengebied in west Nederland. Anders gezegd: het gebied vanaf Lobith (waar de Rijn ons land binnenkomt) tot aan de plaats waar het rivierwater in zee of IJsselmeer uitstroomt (Haringvlietsluizen (Zeeland), de Maeslantkering (Hoek van Holland) en IJsseldelta (Kampen)).

Bij de Maas gaat het zowel om het onbedijkte als het bedijkte deel. Anders gezegd: het gebied vanaf Eijsden (waar de Maas ons land binnenkomt) tot aan de Moerdijkbruggen (waar het Maaswater uitstroomt in de Rijntakken).

Door de uitgestrektheid van het riviereengebied heeft Deelprogramma Rivieren te maken met zeer veel overheden, organisaties en belangen.

Figuur 1 Het rivierengebied, waarop het Deelprogramma Rivieren zich richt.

Plangebied/studiegebied

Binnen het deelprogramma wordt onderscheid gemaakt tussen een plangebied en een studiegebied. Het plangebied bestaat uit de ruimte die nu door de rivieren gebruikt kan worden om water af te voeren. Waar nodig zoeken we toekomstbestendige oplossingen ook buiten dit plangebied. Die zoekruimte bestaat uit gebieden die nu door de dijken beschermd worden (studiegebied).

Samenhang met andere deelprogramma's

In de looptijd van het Deltaprogramma worden vijf deltabeslissingen voorbereid. Die hebben allemaal impact op de opgave voor het Deelprogramma Rivieren. Met een aantal andere deelprogramma's is er direct samenhang in de keuzes die gemaakt worden bij de Deltabeslissingen:

1. Rijnmond-Drechtsteden: Wanneer gekozen wordt voor een afsluitbare Rijnmond zal dit effect hebben op waterstanden in die regio, maar ook stroomopwaarts daarvan.
2. IJsselmeergebied: De keuze voor een hoger waterpeil op het IJsselmeer heeft ook gevolgen voor waterstanden op delen van de IJssel en op afvoermogelijkheden van de IJssel.
3. Veiligheid: Nieuwe, hogere veiligheidsnormen kunnen leiden tot een andere opgave voor het rivierengebied en tot andere oplossingen.
4. Zoetwater: Het waarborgen van voldoende beschikbaarheid van zoetwater in de toekomst kan vragen om aanpassingen in het rivierengebied.
5. Nieuwbouw- en Herstructurering: Een nationaal beleidskader voor de (her)ontwikkeling van bebouwd gebied.

Planning en producten

Hoe zorgen we dat ons riviereengebied ook in de toekomst veilig en aantrekkelijk blijft? Het deelprogramma werkt voor het antwoord op deze centrale vraag langs een drietal hoofdsporen die ieder tussen nu en 2015 tot een eigen product moeten leiden.

Integrale lange termijn gebiedsopgave

Het deelprogramma gaat de opgave om Nederland te beschermen tegen overstromingen vanuit de rivieren combineren met opgaven vanuit onder meer natuur, waterkwaliteit, scheepvaart en grondstoffenwinning. Maar ook regionale gebiedsontwikkelingsprojecten krijgen een volwaardige plek. Het gaat dus om een integrale opgave voor ons riviereengebied. We richten ons op de periode vanaf nu tot aan het jaar 2100. De integrale lange termijn gebiedsopgave maakt hiervan een optelsom en brengt zo de knelpunten in beeld die we op moeten lossen.

Oplossingsrichtingen en voorkeurstrategie

Met de 'Integrale lange termijn gebiedsopgave' en de daaruit blijkende knelpunten, gaan we oplossingsrichtingen inventariseren. Die oplossingsrichtingen zijn binnen het totale riviereengebied niet overal gelijk. Zo kan op de ene plaats het verhogen van dijken de oplossing zijn. Op andere plaatsen ligt het meer voor de hand om te zoeken naar nieuwe ruimte voor de rivier. Natuurlijk is het ook mogelijk dat in deze fase geheel nieuwe oplossingsideeën ontstaan.

Vervolgens bepalen we welke strategie nodig is om er voor te zorgen dat tussen nu en het jaar 2100 oplossingsrichtingen omgezet (kunnen) worden in concrete maatregelen en daadwerkelijke uitvoering. Zo zullen we besluiten wettelijk verankeren, gebieden alvast reserveren en grote, dure werken goed inplannen.

Verbinden korte en lange termijn

In het riviereengebied staan altijd projecten op stapel. Dat is nu zo, en zal ook straks zo zijn. Deels zijn dat projecten die de beveiliging tegen overstroming op orde moeten brengen (dijkverbetering, verruiming van het rivierbed). Veel projecten ontstaan ook vanuit een geheel andere reden (natuurontwikkeling, woningbouw, recreatie, grondstoffenwinning).

Het is belangrijk dat alle toekomstige projecten passen bij de strategie die we kiezen om in 2100 nog steeds een veilig en aantrekkelijk riviereengebied te hebben. Dat vraagt om een beoordeling, waarvoor het deelprogramma instrumenten zal leveren.

Organisatie deelprogramma

De organisatie van het Deelprogramma Rivieren bestaat uit regionale stuurgroepen, een koepeloverleg, een programmadirecteur en een programmabureau.

Regionale stuurgroepen

Het deelprogramma wordt vanwege de omvang van het riviereengebied aangestuurd door twee regionale stuurgroepen: de Stuurgroep Delta Maas en de Stuurgroep Delta Rijn. In deze regionale stuurgroepen zitten vertegenwoordigers van regionale partijen, samen met het ministerie van Verkeer en Waterstaat dat opdrachtgever is. Zij zijn de verbinding tussen rijksoverheid en regionale besturen.

Koepeloverleg

In het koepeloverleg zit een afvaardiging vanuit de stuurgroep Delta Maas en stuurgroep Delta Rijn, samen met de opdrachtgever (de minister van VenW) en de programmadirecteur. Zij zijn de verbinding tussen het Deltaprogramma en de regionale besturen.

Programmadirecteur

Het Deelprogramma Rivieren wordt getrokken door het ministerie van VenW. De programmadirecteur is verantwoordelijk voor het opstellen van een plan van aanpak en het realiseren van de doelen.

Programmabureau Rivieren

Het programmabureau Rivieren bestaat uit professionals van ministeries (V&W, LNV), provincies, waterschappen en gemeenten en staat onder leiding van de programmadirecteur.

Communicatie en participatie

Communicatie en participatie zijn belangrijke ondersteunende activiteiten bij het ontwikkelen van een strategie om de doelstellingen van het Deelprogramma Rivieren te behalen. Voor communicatie wordt een apart plan ontwikkeld. Maatschappelijke participatie wordt op verschillende niveaus georganiseerd, om zo te werken aan draagvlak en betrokkenheid in de regio's.

Kennis en innovatie

Bij het programmabureau Rivieren is veel kennis en expertise beschikbaar. Tegelijkertijd hebben we te maken met een complexe opdracht voor een zeer lange periode, waarin nogal wat onzekerheden schuil gaan en kansen liggen voor vernieuwende ideeën (innovatie). Via joint-fact-finding zoeken we naar de juiste vragen en de juiste antwoorden. We zetten kennismanagement in om kennis te ontwikkelen, kennis actueel te houden en kennis beschikbaar te maken voor in- en extern gebruik. We zoeken ook kennis en expertise bij kennisinstituten, bedrijfsleven, gemeenten, waterschappen, provincies en gemeenten.

Werkwijze

Op dit moment werken we aan het Werkprogramma 2010-2015, waarin we afspraken vastleggen over werkwijze en producten voor de komende 5 jaar. Als dit werkprogramma november 2010 door de stuurgroepen wordt vastgesteld start de onderzoeksfase (MIRT-onderzoek).

Gebiedsgericht wordt bepaald wat de scope is van de opgave en welke partijen daar bij betrokken worden. Door middel van werkateliers worden oplossingsrichtingen verkend. Dit leidt tot een voorkeursoplossing. Op nationaal niveau zal daarbij de toets aan de deltabeslissingen een belangrijke plek innemen.

Contact

Deelprogramma Rivieren
St. Annastraat 261
6525 GR Nijmegen
024-3522854
deltaprogramma-rivieren@rws.nl

Voor vragen of opmerkingen kunt u terecht bij Marieke Frowein (programma-ondersteuner).

Deltaprogramma | Rivieren

Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van de maatschappelijke organisaties. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoetwater.

Het Deltaprogramma kent negen deelprogramma's:

- Veiligheid
- Zoetwater
- Nieuwbouw en herstructurering
- Rijnmond-Drechtsteden
- Zuidwestelijke Delta
- IJsselmeergebied
- Rivieren
- Kust
- Waddengebied

www.delta-programma.nl

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Juli 2010